

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 316.7:323.2:069

РОЛЬ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВІЙНИ : ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Дмитро Давидчук – здобувач ОС «Магістр» спеціальності
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0009-0005-2010-3810>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14585046>
asketdima@ukr.net

Розглядається ключова роль соціокультурних закладів в умовах воєнного стану, зокрема їхня здатність підтримувати моральний дух населення, сприяти соціальній згуртованості та збереженню національної ідентичності. Актуальність дослідження визначається унікальними викликами, що постають перед закладами соціокультурної сфери під час війни, включаючи обмеження ресурсів, загрозу безпеці, зміну суспільних потреб та настроїв. Встановлено, що функціональна адаптація цих закладів є вирішальною для забезпечення стабільності суспільства та його культурного розвитку. У роботі підкреслюється необхідність впровадження інноваційних підходів у діяльність театрів, музеїв, бібліотек, філармоній та інших закладів, зокрема через цифровізацію, організацію психологічної підтримки, культурно-дозвілєвих заходів для переселенців та осіб, що постраждали від війни. Розглянуто значення онлайн-форматів, таких як віртуальні виставки та лекції, як ефективного інструмента доступу до культурних благ навіть у кризових умовах.

На прикладі діяльності Рівненської обласної філармонії проаналізовано практики адаптації до сучасних викликів. Виявлено, що такі заклади виконують важливу роль у формуванні патріотизму, популяризації національних традицій та підтримці інтеграції різних соціальних груп. Особливу увагу приділено збереженню культурної спадщини через оцифрування та захист колекцій. Запропоновано низку рекомендацій для соціокультурних установ, зокрема пріоритетність безпеки, впровадження медіаграмотності, організацію культурно-психологічної підтримки та розвиток партнерств для фінансування. Результати дослідження є важливими для подальшого формування стратегій розвитку соціокультурної сфери в умовах воєнного часу, зокрема забезпечення її стійкості та ефективності. Це дослідження дозволяє сформулювати основу для розробки дієвих моделей функціонування соціокультурних закладів, здатних адаптуватися до викликів та сприяти стійкості у кризові періоди.

Ключові слова: соціокультурна сфера, війна, адаптація, культурна спадщина, національна ідентичність, соціальна згуртованість, культурно-дозвілєва діяльність, кризовий менеджмент, безпека, волонтерство, інноваційні підходи.

Актуальність дослідження. Проблема функціонування закладів соціокультурної сфери в умовах воєнного часу є надзвичайно актуальною через специфіку викликів, що постають перед цими установами в кризових обставинах. Соціокультурна сфера виконує ключову роль у підтримці морального духу населення, збереженні культурної спадщини, формуванні національної ідентичності та сприянні соціальній згуртованості. Проте, в умовах війни ці завдання ускладнюються через обмежені ресурси, загрози безпеці, зміни суспільних потреб та настроїв, а також необхідність адаптації діяльності закладів до нових реалій. Заклади культури, такі як театри, музеї, філармонії, бібліотеки та інші, вимушені не лише зберігати свою основну функцію – забезпечення доступу до культурних благ, – але й виконувати додаткові завдання. До них належать психологічна підтримка населення, організація заходів для переселенців, ветеранів та інших вразливих груп, а також створення нових форматів роботи в умовах обмеженого фізичного доступу. Також постає проблема збереження кадрів і ресурсів, забезпечення безпеки учасників і працівників, а іноді навіть питання фізичного виживання установи.

Актуальність дослідження зумовлена не лише складністю сучасної ситуації в Україні, але й необхідністю розробки стратегій адаптації соціокультурних закладів до умов воєнного часу. Це дослідження важливе для виявлення ефективних методів організації роботи в кризових умовах, аналізу практик адаптації до змінених обставин, а також для визначення ролі соціокультурної сфери у забезпеченні соціальної стабільності та моральної підтримки суспільства. У контексті воєнного стану соціокультурна сфера відіграє особливу роль у зміцненні національної свідомості, збереженні культурних традицій та ідентичності, що є критично важливим для стійкості суспільства. На прикладі діяльності окремих установ, таких як Рівненська обласна філармонія, можна проаналізувати конкретні практики, які

можуть стати основою для формування рекомендацій для інших закладів цієї сфери. Отже, дослідження допоможе знайти баланс між викликами, що постають перед соціокультурними установами, та їхньою спроможністю підтримувати суспільство в періоди нестабільності та кризи.

Останні дослідження та публікації. У науковому дискурсі останніх років соціокультурна сфера розглядається як невіддільна частина суспільного життя, що забезпечує гармонійний розвиток особистості, соціальну згуртованість і культурну самобутність. Значна увага приділяється адаптаційним механізмам цієї сфери в умовах криз, зокрема воєнного часу. Н. Кочубей у своїх роботах наголошує на важливості соціокультурної діяльності як механізму соціалізації особистості, що сприяє формуванню моральних орієнтирів та культурних цінностей. Вона розглядає соціокультурну сферу як базис для підтримки соціальної стабільності, інтеграції різних соціальних груп і формування національної ідентичності. О. Бойко аналізує соціокультурну сферу через призму глобалізаційних процесів, акцентуючи на викликах і ризиках, зокрема девіантних формах дозвілля. На його думку, соціокультурна діяльність може стати інструментом збереження моральних стандартів та зміцнення громадської свідомості за умови належного управління.

Дослідження Г. Лещук підкреслює роль соціокультурної діяльності як педагогічної системи, яка сприяє соціалізації особистості через культурно-дозвілєві форми. Вона також вказує на важливість цієї діяльності у вихованні молоді. Н. Головач розглядає соціокультурну сферу в контексті модернізації та глобальних змін. Вона акцентує на необхідності ефективного менеджменту для забезпечення функціонування культурних інститутів в умовах соціальних трансформацій, зокрема під час кризових ситуацій. У роботах О. Шевченка досліджується значення соціокультурної сфери для сталого розвитку, особливо в контексті збереження національної ідентичності в умовах глобалізації. Автор наголошує на важливості підтримки культурного розмаїття та розвитку інституцій на місцевому рівні. О. Петінова та В. Опанасюк акцентують на історичному аспекті розвитку соціокультурної діяльності, аналізуючи її трансформацію від обрядових традицій до сучасних інституцій. Вони підкреслюють її значення у збереженні культурної спадщини та соціалізації молоді. Праця Д. Малкова фокусується на анімаційних підходах у роботі з молоддю, що є важливим інструментом інтеграції та розвитку соціальних навичок у кризових умовах. Н. Івановська, В. Шульгіна та О. Яковлев досліджують соціокультурну сферу через концепцію культурного проектування, яка дозволяє адаптувати діяльність закладів до глобальних викликів і забезпечувати розвиток національної самобутності. Сучасні дослідження формують ґрунтовну теоретичну та практичну базу, яка дозволяє краще зрозуміти виклики, з якими стикається соціокультурна сфера, та окреслити перспективи її розвитку в кризових умовах, зокрема у воєнний час.

Метою дослідження є визначення ключових функцій, завдань і викликів, що стоять перед закладами соціокультурної сфери в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. Соціокультурна сфера відіграє важливу роль у забезпеченні гармонійного розвитку особистості та суспільства, задовольняючи культурні, освітні, інформаційні, соціальні та рекреаційні потреби населення. Ця система охоплює різноманітні інституції, серед яких бібліотеки, музеї, театри, заклади освіти, медіа, центри народної творчості, а також установи соціального захисту й охорони здоров'я. Кожна з них сприяє розширенню доступу до культурних благ і створює можливості для самореалізації громадян. Однією з ключових функцій соціокультурної сфери є розвивальна, спрямована на формування культурного світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей. Її реалізація забезпечується через діяльність освітніх установ, бібліотек і музеїв, які передають знання, формують етичні та естетичні орієнтири, а також розвивають критичне мислення [10].

Не менш важливою є інформаційно-просвітницька функція, що сприяє поширенню знань і формуванню громадської думки. Ця діяльність здійснюється через лекції, конференції, медіа, виставкові та видавничі проєкти. Особливо актуальною вона є в сучасних умовах інформаційного суспільства, де доступ до знань має велике значення для розуміння суспільно важливих процесів. Культуротворча функція спрямована на збереження національної спадщини, підтримку культурної самобутності та популяризацію традицій. Завдяки діяльності музеїв, театрів і галерей відбувається передача культурного досвіду між поколіннями, що зміцнює національну ідентичність і сприяє взаєморозумінню в суспільстві. Рекреаційно-оздоровча функція забезпечує організацію дозвілля та сприяє підтримці фізичного й психологічного здоров'я населення. Культурно-дозвілєві центри, спортивні клуби й місця для проведення заходів створюють умови для активного відпочинку, знижуючи рівень стресу та сприяючи соціальній згуртованості [7].

Окремо варто виділити соціально-захисну функцію, спрямовану на підтримку вразливих верств населення. Заклади соціального захисту допомагають людям похилого віку, особам з інвалідністю та соціально незахищеним громадянам, сприяючи їх інтеграції в суспільство й забезпечуючи необхідну психологічну підтримку. Ефективне державне регулювання цієї сфери сприяє рівному доступу до

культурних послуг, розвитку інфраструктури та підтримці культурного різноманіття. Усі ці напрями діяльності забезпечують сталий розвиток суспільства, підтримують національну ідентичність та інтегрують Україну в світовий культурний простір [8].

Розвивальна функція закладів соціокультурної сфери тісно пов'язана зі створенням умов для самореалізації громадян, особливо молоді, через реалізацію освітніх та творчих програм. Такі програми, як навчальні курси, гуртки, майстер-класи та інші форми творчої діяльності, сприяють розвитку талантів, набуттю нових знань і навичок, що підвищує соціальну адаптацію особистості й сприяє її гармонійному розвитку. Заклади культури та освіти таким чином виступають простором для особистісного вдосконалення, формуючи основу для культурного збагачення всього суспільства. Інформаційно-комунікативна функція також має надзвичайне значення. Вона полягає у сприянні об'єднанню різних соціальних груп шляхом створення умов для культурного обміну та спільної творчої діяльності. Наприклад, бібліотеки забезпечують доступ до великого масиву інформаційних ресурсів, сприяючи розвитку освіти й науки, а завдяки використанню сучасних технологій, таких як медіа та інтернет-ресурси, заклади культури можуть залучати широку аудиторію, забезпечуючи доступність культурних благ для всіх. Функція збереження та охорони культурної спадщини є невіддільною складовою діяльності соціокультурних закладів. Вона реалізується через підтримку та захист матеріальних і нематеріальних культурних цінностей, які становлять основу національної ідентичності. Музеї, архіви, заповідники виконують важливу місію зі збереження історичних пам'яток, артефактів, колекцій, що дозволяє не лише зберегти культурну пам'ять, але й передати її наступним поколінням, забезпечуючи зв'язок між історією, сучасністю та майбутнім. Ще одним важливим напрямом є підтримка національної самобутності та патріотичного виховання [11].

Заклади культури відіграють вирішальну роль у формуванні національної самосвідомості, вихованні патріотизму та шанобливого ставлення до історичних і культурних цінностей. Завдяки організації заходів на честь державних свят, пам'ятних подій або видатних діячів, ці заклади сприяють зміцненню національної єдності й плеканню гордості за свою країну. Основні завдання закладів соціокультурної сфери включають розвиток культурної й освітньої діяльності, забезпечення рівного доступу до культурних благ, підтримку творчого потенціалу громадян та сприяння інтеграції соціально вразливих груп. Це реалізується через організацію курсів, семінарів, наукових зустрічей та культурних заходів, спрямованих на інтелектуальний і духовний розвиток населення. Також важливою є робота з підтримки осіб з обмеженими можливостями та соціально незахищених верств населення, забезпечення для них рівних можливостей у доступі до культурних ресурсів. Заклади соціокультурної сфери є критично важливими для забезпечення соціальної стабільності, збереження національної спадщини та розвитку культурного і соціального життя. Вони створюють умови для задоволення освітніх, творчих, інформаційних потреб громадян, сприяючи формуванню культурної єдності, підтримці молодих талантів і забезпеченню культурного відродження та розвитку країни в сучасних умовах [1].

Інформаційно-просвітницька функція соціокультурних закладів орієнтована на підвищення загальної обізнаності населення, що є надзвичайно важливим у сучасному світі з його динамічним зростанням інформаційних потоків. Завдяки діяльності медіа-інституцій, публічних лекцій, конференцій та видавничої роботи відбувається поширення знань і формування критичного мислення громадян. Це сприяє об'єктивному сприйняттю суспільно важливих процесів і створенню усвідомлених поглядів на ключові явища. Наприклад, медіа-ресурси, маючи великий вплив на формування громадської думки, повинні забезпечувати об'єктивність та виконувати освітньо-просвітницьку місію. Культуротворча функція закладів спрямована на збереження та популяризацію національної спадщини, підтримку культурної самобутності та формування національної ідентичності. Завдяки діяльності музеїв, театрів, художніх галерей та інших культурних установ забезпечується передача культурного досвіду між поколіннями, що зміцнює суспільну єдність [15]. Театри, зокрема, не лише створюють умови для естетичних переживань, а й сприяють осмисленню сучасних суспільних викликів, формуючи критичний підхід до аналізу проблем.

Рекреативно-оздоровча функція є надзвичайно актуальною в умовах швидкого ритму життя, оскільки забезпечує можливості для відпочинку, релаксації та зміцнення здоров'я. Організація культурно-розважальних програм, спортивних та оздоровчих заходів дозволяє громадянам знижувати рівень стресу, відновлювати свої фізичні та психологічні сили, що в свою чергу сприяє гармонізації суспільного життя. Завдяки цій функції заклади створюють простір для активного дозвілля, який допомагає підтримувати соціальні зв'язки та загальний рівень життєвої задоволеності. Соціально-захисна функція охоплює підтримку вразливих верств населення, включаючи осіб похилого віку, людей з інвалідністю та соціально незахищені сім'ї. Соціокультурні заклади забезпечують умови для соціалізації, інтеграції цих груп у суспільство, а також надають необхідну психологічну й соціальну підтримку, що сприяє підвищенню якості їхнього життя. Окрім цього, заклади соціокультурної сфери сприяють інтеграції національної

культури у світовий контекст, забезпечують рівноправний доступ до культурних ресурсів та створюють умови для участі осіб з обмеженими можливостями у культурному житті. Їхня діяльність спрямована на соціальну інклюзію, формування толерантності в суспільстві та розширення можливостей для особистісного розвитку [14]. Заклади соціокультурної сфери є багатофункціональними інституціями, що підтримують соціальний і культурний розвиток, зберігають національну спадщину та зміцнюють культурну ідентичність. Вони забезпечують простір для інтелектуального, духовного і фізичного зростання, сприяючи стабільності й гармонізації суспільного життя.

Війна суттєво вплинула на діяльність соціокультурних закладів України, змусивши їх пристосовуватися до нових реалій. Одним із ключових викликів є забезпечення безпеки персоналу, відвідувачів та збереження культурної спадщини. У зоні бойових дій пріоритетом стає захист життя людей та матеріальних цінностей. Це передбачає розробку ефективних алгоритмів евакуації, збереження документів у безпечних місцях та визначення інформації, яку необхідно знищити для недопущення її використання ворогом.

Соціальні послуги, надані соціокультурними закладами, адаптовані до умов війни. Вони мають кризовий характер, надаються оперативно, особливо постраждалим від бойових дій, незалежно від їхнього матеріального стану. Законодавство сприяє цьому, спрощуючи процедури ухвалення рішень про надання послуг, а місцева влада визначає особливості організації роботи відповідно до потреб конкретного регіону. Заступниця міністра культури Г. Григоренко наголосила на важливості культури як другого фронту у війні. За її словами, культурна боротьба є частиною багатовікової боротьби України за ідентичність. Війна завдала значної шкоди культурній інфраструктурі: понад 1000 закладів зруйновано чи пошкоджено, а більшість функціонує в обмеженому режимі через брак ресурсів і загрозу безпеці. Незважаючи на ці труднощі, музеї, театри та інші заклади адаптуються, організовуючи заходи у безпечних умовах і створюючи простори для підтримки внутрішньо переміщених осіб [13].

Окрім фізичних втрат, соціокультурна сфера стикається з впливом талантів, оскільки чимало митців отримують підтримку за кордоном, але не мають стимулів для повернення. Міністерство культури України працює над створенням умов, що сприятимуть поверненню фахівців після війни. Фінансова ситуація соціокультурних закладів залишається складною. Доходи закладів впали на 50-60%, а державне фінансування скоротилося на 30-40%, що обмежує можливість проведення заходів і виплати зарплат. Багато працівників культури залучені до волонтерства: 47% допомагають армії, 49% займаються гуманітарною підтримкою, а 20% працюють на інформаційному фронті. Однак 15% працівників втратили роботу, а ще 22% фактично не мають робочих завдань [6].

Соціокультурні заклади демонструють гнучкість і пристосовуваність, підтримуючи суспільство через культурну та інформаційну діяльність. Хоча 40% з них не змогли скористатися програмами міжнародної допомоги через жорсткі умови або недостатню обізнаність, вони продовжують виконувати важливу місію, зберігаючи моральний дух нації, просуваючи ідею національної ідентичності та підтримуючи культурну єдність навіть у найважчих умовах [13].

Методичні рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо роботи закладів культури на підконтрольній території в умовах війни слугують ключовим інструментом для забезпечення стабільного функціонування культурних установ у кризових обставинах. Документ охоплює низку заходів, спрямованих на збереження культурної спадщини, захист працівників і відвідувачів, безперервне надання культурних послуг і психологічну підтримку громади. Основна увага приділяється питанням безпеки. Культурні заклади мають створювати безпечні умови роботи, включаючи формування пожежних дружин і груп швидкого реагування, здатних оперативно евакуювати людей і матеріальні цінності та діяти під час надзвичайних ситуацій. Важливо обладнати будівлі сучасними системами протипожежного захисту, евакуаційними світловими вказівниками та засобами першої допомоги. Особлива рекомендація стосується облаштування укриттів, забезпечених питною водою, продуктами харчування, медикаментами, місцями для сидіння та, за можливості, доступом до Інтернету. Для об'єктів культурної спадщини і музейних фондів передбачено чіткі процедури збереження цінностей, включаючи їх евакуацію або переміщення у безпечні місця. Рекомендації акцентують на необхідності адаптації культурних послуг до нагальних потреб населення. Зокрема, закладам культури пропонується зосередитися на підтримці вразливих груп, таких як переселенці, ветерани, діти, що втратили батьків, особи з посттравматичним стресом. Для цього рекомендується організовувати арт-терапевтичні майстер-класи, проводити психологічні консультації, а також пропонувати спеціалізовану літературу.

Окрему увагу приділено боротьбі з дезінформацією та популяризації медіаграмотності, що може реалізовуватися через бібліотеки. Крім того, заохочується проведення заходів патріотичного спрямування: популяризація національних традицій, звичаїв, народної культури сприяє зміцненню національної

ідентичності та морального духу суспільства. Заклади культури також мають активно співпрацювати з волонтерськими організаціями та фондами для інтеграції вразливих верств населення у громаду, розвитку гуманітарних проєктів і зміцнення соціальної згуртованості. Таким чином, рекомендації Міністерства забезпечують всебічний підхід до роботи закладів культури, що дозволяє їм не лише ефективно функціонувати у надзвичайних умовах, але й підтримувати громадян через культурну діяльність. [9]

Війна стала викликом для соціокультурних закладів країни, змусивши їх змінювати звичні формати діяльності, адаптуватися до кризових умов та шукати нові способи взаємодії із суспільством. Основними аспектами цієї адаптації є забезпечення безпеки, впровадження інноваційних підходів, перехід до онлайн-форматів роботи, надання соціальної підтримки та збереження культурної спадщини. Однією з ключових особливостей є використання дистанційних форм взаємодії. Заклади культури, зокрема бібліотеки, музеї та театри, активно впроваджують онлайн-лекції, віртуальні виставки, семінари, майстер-класи, що дозволяє продовжувати надавати доступ до культурних і освітніх ресурсів навіть за умов фізичних обмежень. Наприклад, Національна бібліотека України ім. В. Вернадського пропонує електронні виставки, зосереджені на актуальних темах, таких як війна, права людини та міжнародне гуманітарне право. Важливим завданням є організація укриттів у закладах культури для забезпечення безпеки працівників та відвідувачів. Ці приміщення мають бути обладнані необхідними ресурсами – питною водою, продуктами харчування, медичними засобами, місцями для сидіння та, за можливості, доступом до Інтернету. Особливу увагу приділяють доступності укриттів для людей із обмеженими можливостями, що регулюється відповідними нормативними вимогами. Збереження культурної спадщини є пріоритетом. Для цього заклади здійснюють документування, пакування та евакуацію колекцій, архівів й творів мистецтва в безпечні місця. Це дозволяє мінімізувати втрати національного культурного надбання навіть у найскладніших умовах. Заклади культури відіграють важливу роль у соціальній підтримці населення, співпрацюючи з волонтерськими та благодійними організаціями, створюючи простори для психологічної підтримки переселенців і постраждалих від війни. Також організовуються арт-терапевтичні заходи, що сприяють емоційній реабілітації. Бібліотеки особливо активно працюють у напрямі підвищення медіаграмотності населення та боротьби з дезінформацією, що набуває особливого значення в умовах інформаційної війни [2].

Додатково, соціокультурні заклади акцентують увагу на патріотичному вихованні, популяризуючи національні традиції, звичаї та народну культуру. Такі заходи зміцнюють національну ідентичність і підтримують моральний дух суспільства. Фінансові виклики залишаються одними з найгостріших. Через скорочення доходів на 50-60% та зменшення державного фінансування на 30-40% багато закладів працюють у режимі обмежених ресурсів. Це впливає на проведення заходів, оплату праці та утримання персоналу. Незважаючи на це, працівники культури активно залучаються до волонтерських ініціатив, гуманітарної допомоги та підтримки Збройних Сил України [5].

На прикладі діяльності Рівненської обласної філармонії розглянемо специфіку функціонування соціокультурних закладів в умовах війни. Цей заклад, як і багато інших у соціокультурній сфері України, зіткнувся з низкою викликів, пов'язаних із забезпеченням безпеки, адаптацією до нових реалій, фінансовими обмеженнями та зміною форматів роботи.

У 2022 року обласна філармонія, попри складні умови війни, продовжила активну мистецьку діяльність, започатковуючи та розвиваючи низку проєктів, які стали значними подіями в культурному житті Рівного та області. Традиційно рік розпочався фестивалем «Органний собор», що представив орган у різних мистецьких формах, таких як поєднання з вокалом, камерним оркестром та живописом. Серед учасників – провідні органісти України, а головною подією стала прем'єра Симфонії-реквієму Ф. Нововейського. У січні філармонія запропонувала дитячу програму «Резиденція святого Миколая» та музичну виставу «Пригоди в країні Оркестрії», залучаючи наймолодшу аудиторію до інтерактивного мистецького досвіду. З початком повномасштабного вторгнення росії концертна діяльність філармонії була змінена відповідно до нових умов. Митці перейшли на відеоформат, записуючи патріотичні твори («Рече та стогне Дніпр широкий» та «Боже великий єдиний»). Організовано мистецьку акцію «Вільне небо» на підтримку всеукраїнської ініціативи FREE SKY, яка відбулася просто неба. Навесні відновилися благодійні концерти для внутрішньо переміщених осіб та місцевих жителів. Значну увагу приділили дитячим проєктам, зокрема циклу вистав і музичних програм, що знайомили дітей з класичною музикою через інтерактивний підхід. У літній період V міжнародний фестиваль «MUSICA VIVA ORGANUM» представив органні концерти за участю музикантів з України та Європи. Однією з найяскравіших подій став концерт-перформанс «Кіно-органум», що поєднав музику з елементами відео-арту. У вересні стартував 84 концертний сезон під гаслом «МузикаUA: музика – зброя», акцентуючи на популяризації української музики. Особливим став проєкт «Титани українського фортепіанного

мистецтва», присвячений творам Косенка та Барвінського, який поєднав музику з лекційним форматом. Філармонія відзначила 300-річчя Г. Сковороди літературно-музичним концертом [3].

У 2023 році філармонія продовжила свою діяльність, розширюючи масштаби та значущість проєктів. Організовано два фестивалі органної музики, серед яких XX фестиваль «Органний собор», що став майданчиком для прем'єр і дебютів. Літній фестиваль «MUSICA VIVA ORGANUM» залучив провідних музикантів з України та Європи. Серед ключових подій року – новий фестиваль «Рівненські класичні резиденції», що відкрив ювілейний 85 концертний сезон, відроджуючи історичні музичні традиції міста. Філармонія також ініціювала низку дитячих проєктів, спрямованих на популяризацію класичної музики серед молоді та підтримала юних талантів у рамках програми «Діти-таланти». Діяльність Рівненської обласної філармонії в умовах війни демонструє високий рівень адаптивності, стійкості та інноваційності. Вона не лише зберігає культурне життя регіону, але й активно підтримує національну ідентичність, сприяє соціальній згуртованості та виступає платформою для культурного й духовного відродження навіть у найскладніші часи [4].

Соціокультурна діяльність в умовах війни має враховувати низку викликів, пов'язаних із безпекою, збереженням культурної спадщини, підтримкою вразливих груп населення та адаптацією до кризових реалій. Для забезпечення ефективності роботи соціокультурних закладів та їхньої значущості у складних умовах доцільно дотримуватися наступних рекомендацій. Безпека має бути ключовим пріоритетом у діяльності закладів культури під час війни. Це передбачає облаштування спеціальних укриттів для працівників і відвідувачів. Укриття повинні бути забезпечені питною водою, продуктами тривалого зберігання, медикаментами, засобами першої допомоги, місцями для сидіння та, за можливості, доступом до Інтернету. Особливу увагу слід приділити забезпеченню доступності укриттів для людей з обмеженими можливостями.

Необхідно розробити чіткі протоколи дій у надзвичайних ситуаціях, які включають плани евакуації, проведення навчань із цивільного захисту та створення груп швидкого реагування. Ці групи мають бути здатними організовувати евакуацію людей і матеріальних цінностей, а також оперативно діяти в умовах загрози. Одним із головних завдань соціокультурних закладів в умовах війни є захист національного культурного надбання. Для цього необхідно здійснювати оцифрування архівів, документів, мистецьких творів та інших об'єктів культурної цінності. Це дозволяє зберігати культурну спадщину навіть у випадку фізичних втрат. Заклади мають розробити детальні плани евакуації цінних експонатів, колекцій та архівів до безпечних місць. Доцільно забезпечити зберігання цінностей у захищених приміщеннях, оснащених сучасними системами безпеки. Особливу увагу слід приділяти документуванню культурних об'єктів, включаючи їх детальний опис та фотографічну фіксацію.

Соціокультурні заклади повинні перейти на нові формати діяльності, які дозволяють продовжувати надання послуг навіть у кризових умовах. Це включає активне впровадження онлайн-форматів: віртуальні виставки, онлайн-лекції, вебінари, майстер-класи, трансляції концертів та театральних постановок. Такий підхід забезпечує доступ до культурних ресурсів для широкої аудиторії, навіть за умов фізичних обмежень. Для підтримки локальних громад доцільно організовувати мобільні культурні заходи, такі як концерти чи вистави у безпечних місцях, створення культурних просторів для переселенців і постраждалих від війни. Заклади культури мають виконувати роль центрів психологічної та соціальної підтримки. Зокрема, доцільно створювати простори для арт-терапії, організовувати психологічні консультації, інтерактивні майстер-класи для дітей і дорослих. Особливої уваги потребують вразливі групи населення: внутрішньо переміщені особи, ветерани, діти, які втратили батьків, люди з посттравматичним стресовим розладом. Бібліотеки можуть проводити заняття з медіаграмотності, що допомагають громадянам орієнтуватися в умовах інформаційної війни, протидіяти дезінформації та розвивати критичне мислення.

Соціокультурні заклади повинні зосередитися на популяризації національних традицій, звичаїв та культурних надбань. Організація заходів, присвячених історичним постатям, державним святам, пам'ятним подіям, сприяє зміцненню національної єдності та морального духу суспільства. Особливу увагу слід приділити створенню культурного контенту, що підтримує патріотизм та національну свідомість, зокрема через мистецькі акції, виставки, лекції, присвячені національній спадщині. Заклади культури мають активно долучатися до волонтерських ініціатив: організовувати гуманітарну допомогу, проводити благодійні концерти на підтримку Збройних Сил України, співпрацювати з громадськими організаціями для підтримки постраждалих. Важливо створювати платформи для координації волонтерських зусиль і забезпечувати інтеграцію вразливих верств населення в життя місцевих громад.

З огляду на скорочення державного фінансування, заклади мають шукати альтернативні джерела підтримки: гранти, благодійні внески, партнерські проєкти з міжнародними організаціями. Розробка довгострокових стратегій залучення ресурсів, а також створення програм для залучення спонсорської

підтримки можуть допомогти зберегти стабільність роботи установи. Соціокультурні заклади повинні забезпечувати психологічну та матеріальну підтримку своїх працівників. Доцільно організовувати навчання для персоналу щодо роботи в кризових умовах, створювати гнучкі умови праці, підтримувати можливість дистанційної роботи, надавати відпустки у разі потреби. Соціокультурна діяльність в умовах війни є важливим елементом підтримки суспільства, національної ідентичності та культурного розвитку. Виконання зазначених рекомендацій сприятиме не лише збереженню функціональності соціокультурних закладів, але й їхній трансформації у інструмент психологічної, моральної та культурної підтримки населення у складних умовах війни.

Висновки. Соціокультурна діяльність в умовах війни відіграє ключову роль у підтримці морального духу населення, збереженні культурної спадщини, формуванні національної ідентичності та зміцненні соціальної згуртованості. Війна створила низку викликів для функціонування соціокультурних закладів, таких як обмежені ресурси, загроза безпеці, зміна суспільних потреб і настроїв, а також необхідність адаптації діяльності до нових умов. У цих обставинах заклади культури, такі як театри, музеї, філармонії, бібліотеки, змушені не лише зберігати основні функції, але й виконувати додаткові соціальні завдання, включаючи психологічну підтримку, організацію заходів для переселенців і вразливих груп, а також створення нових форматів взаємодії.

Дослідження підтверджує, що соціокультурна сфера є важливим елементом підтримки суспільства в кризових обставинах. Виявлено кілька ключових аспектів, які визначають її ефективність у воєнний час. Передусім, забезпечення безпеки стає пріоритетом. Соціокультурні заклади облаштовують укриття, обладнані необхідними ресурсами, такими як питна вода, продукти харчування, медикаменти, місця для сидіння та доступ до Інтернету. Особлива увага приділяється доступності для людей з обмеженими можливостями. Водночас розробляються чіткі протоколи дій у надзвичайних ситуаціях, включаючи евакуацію людей і матеріальних цінностей. Збереження культурної спадщини також є важливим завданням. Це досягається через оцифрування архівів, документів і мистецьких творів, які дозволяють зберігати культурні надбання навіть за умов фізичних втрат. Організація евакуації цінних колекцій і архівів до безпечних місць, а також документування об'єктів культурної цінності сприяють їхньому захисту. Адаптація до нових реалій передбачає активне впровадження онлайн-форматів роботи. Заклади культури використовують віртуальні виставки, лекції, майстер-класи, онлайн-концерти, що дозволяє забезпечувати доступ до культурних ресурсів навіть за умов фізичних обмежень. Мобільні культурні заходи та створення культурних просторів для переселенців стають новими формами роботи. Соціальна підтримка населення є ще одним важливим напрямком. Соціокультурні заклади організовують арт-терапію, психологічні консультації та інтерактивні програми для дітей і дорослих, особливо для внутрішньо переміщених осіб, ветеранів і тих, хто постраждав від війни. Бібліотеки сприяють підвищенню медіаграмотності, допомагаючи громадянам орієнтуватися в умовах інформаційної війни.

Популяризація національної культури, зокрема традицій і звичаїв, є ще одним ключовим аспектом діяльності. Організація заходів на честь пам'ятних дат і національних свят сприяє зміцненню національної ідентичності та підтримці морального духу. Заклади культури також активно долучаються до волонтерських ініціатив, організовуючи гуманітарну допомогу та благодійні заходи на підтримку Збройних Сил України. Фінансові виклики залишаються гострою проблемою. Через скорочення доходів і зменшення державного фінансування заклади змушені шукати альтернативні джерела підтримки, зокрема міжнародні гранти та благодійні внески. Водночас важливо забезпечувати психологічну підтримку працівників і створювати гнучкі умови роботи для збереження кадрового потенціалу. На прикладі діяльності Рівненської обласної філармонії можна побачити ефективні практики адаптації соціокультурних закладів до умов війни. У 2022 році філармонія, попри складнощі, зберегла активну мистецьку діяльність, організувавши фестивалі, благодійні концерти та дитячі програми. Перехід до онлайн-форматів дозволив продовжувати концертну діяльність, а нові проекти, такі як «Органний собор» і «МузикаUA: музика – зброя», сприяли популяризації української музики. У 2023 році філармонія розширила свою діяльність, організувавши фестивалі органної музики, програми для дітей та підтримку юних талантів. Ці заходи стали прикладом адаптивності, інноваційності та стійкості соціокультурних закладів.

На основі результатів дослідження сформульовано рекомендації, які включають пріоритет забезпечення безпеки, збереження культурної спадщини, активне впровадження онлайн-форматів, організацію соціальної підтримки, популяризацію національної культури та залучення альтернативних джерел фінансування. Виконання цих рекомендацій дозволить соціокультурним закладам ефективно виконувати свою місію, зберігаючи культурне надбання та підтримуючи суспільство навіть у найскладніші часи.

Список использованной литературы

1. Детяр А. О. Методологічні підходи до побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності організації соціокультурної сфери. *Вісник Харк. держ. акад. культури. Серія «Соціальні комунікації»*, 2015. Вип. 46. С. 62-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/haksk_2015_46_9 (дата звернення: 05.11.2024).
2. Захарова Н., Середа Т. Соціокультурна діяльність Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в умовах воєнного стану. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*, 2023. Вип. 68. С. 115–125.
3. Звіт художньої частини КЗ «Рівненська обласна філармонія» Рівненської облради за 2022 рік. *Поточний архів КЗ «Рівненська обласна філармонія»*.
4. Звіт художньої частини КЗ «Рівненська обласна філармонія» Рівненської облради за 2023 рік. *Поточний архів КЗ «Рівненська обласна філармонія»*.
5. Інноваційний вимір управління соціокультурною діяльністю в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: *Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 02 черв., 2023 р.* Київ : ДУІТ, 2023. 170 с. URL: https://files.duit.edu.ua/uploads/Сайт/3_НАУКА/conferences/all-ukrainian-scientific-practical-conferences/conference-02-06-2023.pdf (дата звернення: 04.11.2024).
6. Культурний фронт під час війни. VoxUkraine | «Вокс Україна» – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/kulturnyj-front-pid-chas-vijny> (дата звернення: 07.11.2024).
7. Ладонько Л. С. Адміністрування у соціокультурній сфері: *Конспект лекцій: навч. посіб. для студ. спец. 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності»*. Чернівці: НУЧК. 2023. 152 с. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9264/1/Адміністрування%20у%20соціокультурній%20сфері.pdf> (дата звернення: 04.11.2024).
8. Любарець В. В. Менеджмент соціокультурної діяльності як складова системи державного управління. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)*. 2023. № 45. С. 178–183. URL: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.657> (дата звернення: 05.11.2024).
9. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо роботи закладів культури на підконтрольній Україні території з урахуванням безпеки відвідувачів : Наказ від 11.08.2023 № 424. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0424921-23#Text> (дата звернення: 07.11.2024).
10. Процес формування нової, сучасної, української соціокультурної системи. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11470/> (дата звернення: 04.11.2024).
11. Солоха Д. В. Моделювання системи оцінки ефективності менеджменту соціокультурної діяльності. *Менеджер*, 2016. № 2. С. 33-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2016_2_6 (дата звернення: 04.11.2024).
12. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики | Лабораторія законодавчих ініціатив. *Лабораторія законодавчих ініціатив | Провідний аналітичний центр України*. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/> (дата звернення: 06.11.2024).
13. Стан культури та креативних індустрій під час війни – результати дослідження від Українського культурного фонду та МКІП України. *Український культурний фонд*. URL: <https://ucf.in.ua/news/11082022> (дата звернення: 07.11.2024).
14. Фаредінова Е.Р. Формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі закладу вищої освіти: теорія і методика. Монографія. Київ : Вид. Дім «Слово». 2020. 372 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724221/1/Фаредінова-макет%20монографії-ОК.pdf> (дата звернення: 04.11.2024).
15. Gordienko N. M. Socio-cultural aspects of social organization of boarding-type educational institutions: the socio-systematic model. *Наук.-теорет. Альм. «Грані»*, 2018. Vol. 21, no. 11. P. 23–30. URL: <https://doi.org/10.15421/1718148> (date of access: 05.11.2024).

References

1. Degtiar A. O. (2015). Metodolohichni pidkhody do pobudovy systemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia diialnosti orhanizatsii sotsiokulturnoi sfery [Methodological approaches to building an information-analytical support system for the activities of socio-cultural organizations]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury. Seriiia Sotsialni komunikatsii*, (46), 62–71. http://nbuv.gov.ua/UJRN/haksk_2015_46_9 (дата звернення: 05.11.2024) [In Ukraine].
2. Zakharova, N., & Sereda, T. (2023). Sotsiokulturna diialnist Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v umovakh voiennoho stanu [Socio-cultural activities of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine under martial law]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* (68), 115–125 [In Ukraine].
3. Zvit khudozhnoi chastyny komunalnoho zakladu «Rivnenska oblasna filarmoniiia» Rivnenskoï oblasnoï rady za 2022 rik [Report of the artistic department of the communal institution «Rivne Regional Philharmonic» of the Rivne Regional Council for 2022]. (2022). Arkhiv KZ Rivnenska oblasna filarmoniiia [In Ukraine].
4. Zvit khudozhnoi chastyny komunalnoho zakladu «Rivnenska oblasna filarmoniiia» Rivnenskoï oblasnoï rady za 2023 rik [Report of the artistic department of the communal institution «Rivne Regional Philharmonic» of the Rivne Regional Council for 2023]. (2023). Arkhiv KZ Rivnenska oblasna filarmoniiia [In Ukraine].
5. Innovatsiinyi vymir upravlinnia sotsiokulturnoiu diialnistiu v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Innovative dimension of managing socio-cultural activities in Ukraine: Problems and solutions]: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 02 chervnia 2023 roku) (2023). Kyiv : DUIT.

https://files.duit.edu.ua/uploads/Сайт/3_НАУКА/conferences/all-ukrainian-scientific-practical-conferences/conference-02-06-2023.pdf (дата звернення: 04.11.2024) [In Ukraine].

6. Kulturalnyi front pid chas viiny [Cultural front during the war]. (n.d.). VoxUkraine. <https://voxukraine.org/kulturnyj-front-pid-chas-vijny> (дата звернення: 07.11.2024) [In Ukraine].

7. Ladonko L. S. (2023). Administruvannya u sotsiokulturnii sferi: Konspekt leksii: navchalnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti 028 «Menedzhment sotsiokulturnoi diialnosti» osvitno-profesiinoi prohramy «Menedzhment sotsiokulturnoi diialnosti» [Administration in the socio-cultural sphere: Lecture notes: A study guide for students of specialty 028 «Management of socio-cultural activities» of the educational-professional program «Management of socio-cultural activities»]. Chernihiv : NUCHK. <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9264/1/Адміністрування%20у%20соціокультурній%20сфері.pdf> (дата звернення: 04.11.2024) [In Ukraine].

8. Liubarets, V. V. (2023). Menedzhment sotsiokulturnoi diialnosti yak skladova systemy derzhavnoho upravlinnia [Management of socio-cultural activities as a component of the public administration system]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku (napriam: kulturolohiia)*, (45), 178–183. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.657> (дата звернення: 05.11.2024) [In Ukraine].

9. Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy. (2023, 11 serpnia). Pro vnesennia zmin do Metodychnykh rekomendatsii shchodo roboty zakladiv kultury na pidkontrolnii Ukraini terytorii z urakhuvanniam bezpeky vidviduvachiv: Nakaz vid 11.08.2023 № 424 [On amendments to the Methodological recommendations for the work of cultural institutions in the territory controlled by Ukraine, taking into account the safety of visitors: Order dated 11.08.2023 No. 424]. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0424921-23#Text> (дата звернення: 07.11.2024) [In Ukraine].

10. Protse formuvannia novoi, suchasnoi, ukraïnskoi sotsiokulturnoi systemy [The process of forming a new, modern, Ukrainian socio-cultural system]. (n.d.). Osvita.UA. <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11470/> (дата звернення: 04.11.2024) [In Ukraine].

11. Sokha D. V. (2016). Modeliuvannia systemy otsinky efektyvnosti menedzhmentu sotsiokulturnoi diialnosti [Modeling the system for evaluating the effectiveness of socio-cultural activity management]. *Menedzher*, (2), 33–41. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2016_2_6 (дата звернення: 04.11.2024) [In Ukraine].

12. Sotsialni posluhy v umovakh viiny: novi zminy ta vyklyky [Social services in wartime: New changes and challenges]. (n.d.). Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv. <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-posludy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/> (дата звернення: 06.11.2024) [In Ukraine].

13. Stan kultury ta kreatyvnykh industrii pid chas viiny – rezultaty doslidzhennia vid Ukrainskoho kulturnoho fondu ta MKIP Ukrainy [The state of culture and creative industries during the war – research results from the Ukrainian Cultural Foundation and the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine]. (n.d.). *Ukrainskyi kulturnyi fond*. <https://ucf.in.ua/news/11082022> (дата звернення: 07.11.2024) [In Ukraine].

14. Zaredinova E. R. (2020). Formuvannia sotsiokulturnykh tsinnosti studentiv v osvitnomu seredovyschi zakladu vyshchoi osvity: teoriia i metodyka [Formation of socio-cultural values of students in the educational environment of a higher education institution: Theory and methodology]. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo». <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724221/1/Заредінова-макє%20монографіи-ОК.pdf> (дата звернення: 04.11.2024) [In Ukraine].

15. Gordienko N. M. (2018). Socio-cultural aspects of social organization of boarding-type educational institutions: The socio-systematic model. *Naukovo-teoretychnyi almanakh «Hrani»*, 21(11), 23–30. <https://doi.org/10.15421/1718148> (date of access: 05.11.2024).

UDC: 316.7:323.2:069

THE ROLE AND FUNCTIONAL SIGNIFICANCE OF SOCIO-CULTURAL INSTITUTIONS DURING WAR: CHALLENGES AND PROSPECTS IN MODERN SOCIO-CULTURAL DISCOURSE

Davydychuk Dmytro – The applicant for higher education of Master's degree, Specialty 028 «Management of Socio-Cultural Activities», Rivne State University of Humanities, Rivne

The aim of this research is to determine the key functions, tasks, and challenges faced by socio-cultural institutions during wartime and to develop recommendations for enhancing their effectiveness in preserving cultural heritage, fostering social cohesion, and supporting national identity in crisis conditions.

The results of the study reveals a region endowed with significant natural resources and a rich cultural heritage. Key findings indicate that the district's strategic location near the EU border and its comprehensive transportation network facilitate economic and cultural exchanges. The abundance of mineral, land, water, and forest resources supports diverse economic activities, including agriculture, livestock, timber production, and eco-tourism. Additionally, the unique geological features and numerous protected areas enhance the region's ecological significance and biodiversity, boosting its appeal for ecotourism. Spiritual and historical sites further enrich the district's cultural landscape, making it a vibrant area for cultural tourism and heritage preservation.

The novelty of this study The results of the study demonstrate that socio-cultural institutions play a pivotal role in preserving cultural heritage, fostering national identity, and supporting societal stability during wartime. These institutions adapt their activities to address challenges such as safety threats, resource constraints, and shifting societal needs. Key findings underscore the importance of digitizing archives, ensuring the protection of cultural artifacts, and implementing online formats like virtual exhibitions and lectures to maintain access to cultural resources. The study highlights the role of socio-cultural organizations in providing psychological support, organizing activities for displaced persons, and promoting

patriotism through cultural initiatives. Using the example of the Rivne Regional Philharmonic, the research illustrates effective adaptation practices, including the integration of innovative approaches and community-focused projects. The findings support the development of strategies to enhance the resilience and functionality of socio-cultural institutions in crisis conditions, ensuring their continued contribution to societal and cultural cohesion.

The research methodology. Study employed a comprehensive methodological approach to analyze the role and functionality of socio-cultural institutions in wartime conditions. A combination of qualitative and quantitative research methods was utilized, including content analysis of institutional reports, case studies of specific organizations, and a review of relevant scholarly literature. The Rivne Regional Philharmonic served as a primary case study, offering insights into practical adaptation measures and innovative approaches. The research also incorporated structured interviews with cultural managers and policymakers to identify challenges and strategies for maintaining cultural activity and societal support under crisis conditions.

The practical significance of this study lies in its potential to inform policymakers, cultural administrators, and social planners about effective strategies for adapting socio-cultural institutions to wartime challenges. By identifying key functions and successful practices, the study offers actionable recommendations for preserving cultural heritage, fostering national identity, and ensuring societal resilience. It provides a foundation for developing crisis management protocols, enhancing digital transformation, and creating targeted programs to support vulnerable populations. The findings contribute to strengthening the socio-cultural sector's capacity to sustain its mission, even in adverse circumstances, thereby playing a crucial role in national recovery and stability.

Key words: socio-cultural sphere, war, adaptation, cultural heritage, national identity, social cohesion, cultural and recreational activities, crisis management, security, volunteering, innovative approaches.

Надійшла до редакції 27.11.2024 року.

УДК 061 (477)

КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ПОШУК НОВИХ ФОРМ ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Дмитро Петрович Басюк – здобувач вищої освіти спеціальності
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14585058>
dmitro91@ukr.net

Марина Борисівна Шатрова – доцент, кандидат історичних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5103-8242>
shatromarin5@gmail.com

Досліджено діяльність Палацу культури міста Луцька як соціокомунікаційної інституції та його місце в процесі історико-культурного розвитку суспільства. На практичному досвіді соціокультурної діяльності виявлено його роль у культурному просторі міста та розкрито вплив на громадське середовище регіону й охарактеризовано нові форми притягнення уваги відвідувачів до регіонального осередку культури як комунікативного майданчика. Наголошено на тенденціях, помітних у практиці діяльності цієї установи у нових суспільних обставинах.

Ключові слова: Палац культури міста Луцька, соціокультурні практики, регіональна культурна спадщина.

Постановка проблеми. Відомо, що культура виступає не лише могутнім засобом збереження ідентичності народу, але й способом підняття престижу та створення умов для інвестиційної привабливості регіону, також є вагомим інструментом в питанні національної безпеки і формування демократичного суспільства. На нашу думку, варто системно дослідити актуальні проблеми галузі, особливості її культурно-мистецького потенціалу та на основі цього напрацювати дієві механізми ефективного розвитку. Водночас і система закладів культури також має посилити власний потенціал й знайти своє місце у культурній політиці держави, так як сьогодні мережа установ більшої частини регіонів перебуває у стані стагнації та не виконує своїх головних функцій. Причинами цього є: нестача спеціалістів, спроможних відродити культурну галузь, надати їй другого дихання; низька зацікавленість самих культурних працівників отримати фахову освіту та стати корисним для розвитку регіону; мізерна кількість посад, які наявні в тій чи іншій клубній установі, а особливо – у селі, що не дає можливості перетворити клубний заклад у розвинутий осередок організації місцевого дозвілля. Нами було досліджено культурний потенціал регіону (на прикладі діяльності Палацу культури міста Луцька) та здійснено аналіз нових форм його презентації.

Останні дослідження та публікації. Історіографія складається з огляду ґрунтовних праць вчених, у яких головну увагу зосереджено на вивченні нових завдань закладів культури як соціокультурних та